

УДК 378.147:62

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ГУМАНІТАРНОЇ ПІДГОТОВКИ ІНЖЕНЕРНИХ КАДРІВ

Ян Войдило, здобувач НПУ імені М.П. Драгоманова

Аналізуються напрями інтенсифікації гуманітарної підготовки інженерних кадрів; серед них обґрунтовується необхідність модернізації світоглядної підготовки майбутніх інженерів, формування системи націо-нальних та загальнолюдських цінностей, виховання патріотизму, етико-естетичної культури, високої духовності.

Ключові поняття: людина, освіта, культура, інженерні кадри, світогляд, цінності, духовність.

Актуальність проблеми. Посилення гуманітарної підготовки майбутніх інженерних кадрів потребує чіткого визначення основних напрямів підвищення ефективності цього процесу. Особливо актуально формулювання таких напрямів для української національної системи вищої технічної освіти, яка, з одного боку, має глибокі і успішні традиції, а з іншого – за останні десятиліття значно відстала від інноваційно-гуманістичних стандартів освітньо-наукової діяльності західних країн. Від того, наскільки буде посилена гуманітарна та інноваційно-гуманістична складова функціонування українських технічних університетів, безпосередньо залежить конкурентоспроможність самих вузів, а також їх випускників на національному та світовому ринку праці. «Динаміка науково-технічних змін у суспільстві передбачає все більші вимоги до підготовки фахівців у галузі інженерної освіти. Нажаль, в Україні є суперечність між якістю системи технічної освіти та вимогами, з якими фахівець стикається. Метою вищої професійної освіти має бути не вузькопрофесійна підготовка, а широка природничо-наукова, загальнокультурна, соціально і індивідуально значуща підготовка, що безперервно

буде розвивати творчий потенціал особистості і сприяє самостійному поповненню професійних знань майбутнього фахівця технічного профілю. Іншими словами, у сучасному українському суспільстві мета вищої освіти повинна бути спрямована не лише на збагачення майбутнього фахівця актуальною інформацією, знаннями, необхідними для певного виду професійної діяльності, а, насамперед, передбачати створення умов для самореалізації та самовизначення особистості» [1, с. 184–185]. Саме на таке завдання мають бути орієнтовані основні напрями підвищення ефективності процесу гуманітарно-світоглядної підготовки майбутніх інженерних кадрів. Серед таких напрямів ключовими, з нашої точки зору, є інтенсифікація світоглядної підготовки майбутніх інженерів, формування варіативної аксіологічної системи особистісно-суспільних орієнтацій, а також зрощення духовно-морального та естетичного світу майбутніх інженерних кадрів. Зупинимось на визначенні аналізі даних напрямів більш детально.

Виклад основного матеріалу. Одним з основних напрямів підвищення ефективності процесу гуманітарної підготовки майбутніх інженерів є *інтенсифікація світоглядної підготовки* даної категорії спеціалістів під час здобуття освіти у вищому технічному навчальному закладі. Світогляд інженера-технолога має концентруватися не тільки на технічно-професійній проблематиці, але й дозволяти йому максимально повноцінно проявляти власну особистісну творчість в професійній і громадській діяльності. «Треба прагнути до формування широкого світогляду інженера, до розвитку його творчих здібностей та новаторського характеру мислення. Тільки за таких умов він не просто буде готовий до сприйняття нових ідей, а й сам активно їх генеруватиме, шукатиме нетрадиційні шляхи й можливості ефективного розв'язання будь-яких складних проблем. А це, у свою чергу, вимагає формування чітких світоглядних позицій і серйозної методологічної підготовки майбутніх інженерів» [2, с. 11]. Повноцінна світоглядна, гуманістична та методолог-

гічна підготовка майбутнього інженера може реалізовуватися лише за умови глибокої інтегрованості гуманітарних дисциплін, курсів, модулів у спеціалізовані курси, спрямовані на оволодіння студентами майбутніми професійними компетентностями. Такі компетентності будуть реально конкурентоспроможними тільки тоді, коли носитимуть не чисто професійно-спеціалізований, але особистісно-професійний характер.

Поки що ж в українських технічних університетах спостерігається чітке розмежування та неузгодженість між професійною та гуманітарною підготовкою майбутніх спеціалістів. Це призводить до того, що такі вищі навчальні заклади готують не майбутню технологічну еліту, а виключно технічний персонал, творчо-інноваційні можливості якого значною мірою обмежені. «Суперечності, що виникають між соціальними потребами гуманітаризації процесу навчання у вищих навчальних закладах технічного профілю і традиційними формами й методами вивчення гуманітарних дисциплін, окреслюють загальну проблему оновлення їхнього змісту. Інтегративний підхід до структурування гуманітарних знань у професійній технічній освіті є одним із ефективних шляхів розв'язання цих суперечностей. Інтеграція гуманітарних знань у соціальну картину світу сьогодні визнана доцільною, однак конкретні розробки змісту, форм та методів такої інтеграції досліджуються переважно на емпіричному рівні. Оптимізація навчального процесу у вищих технічних навчальних закладів із одночасним збереженням повноцінного змісту професійної та загальнокультурної підготовки має важливе значення для подальшого розвитку теорії і практики педагогічної науки» [3, с. 3]. Одним же з найважливіших напрямів загальнокультурної підготовки майбутніх інженерних кадрів є *формування гуманістичної системи цінностей*, в якій головними аксіологічними пріоритетами мають бути демократія, екологічна безпека, миролубство, толерантність тощо.

Аксіологічні імперативи, що прищеплюються майбутнім інженерам в процесі здобуття вищої освіти, мають бути орієнтованими саме на всебічну

гуманізацію їх особистісно-професійного мислення та загальнокультурного світогляду. Тільки завдяки цьому уможливиться виконання завдання формування майбутньої національної технічної інтелігенції та еліти. «У змісті університетської освіти цей пріоритет виявляється в тенденції гуманізації навчального процесу, суть якого в орієнтації на розкриття потенціалу особистості студента, врахування його можливостей та вподобань, психологічних особливостей. Тому в основу вдосконалення змісту гуманітарної підготовки профільного університету повинно бути покладено ряд основних, фундаментальних морально-етичних імперативів: 1) загальнолюдські цінності (норми людського спільного проживання); 2) національно-орієнтовані цінності (ідея національного самовизначення, національна культурна традиція); 3) цінності сучасного світу (демократія, права людини, свобода вибору), які дозволяють на основі системи гуманітарної освіти визначити культ гармонійно розвиненої людини – освіченої, культурної, фізично й морально здорової, соціально-орієнтованої творчої особистості з активною соціальною позицією в суспільстві» [4, с. 198]. Аксіологічні ідеали майбутніх інженерів, з одного боку, мають загальнолюдську, загальнокультурну природу та орієнтовані на дотримання загальнолюдських цінностей, а з іншого – містять в своїй структурі специфічні елементи, пов'язані з відповідальним та компетентним ставленням до виконання власних функціональних обов'язків та інноваційно-творчих дій.

Однією з визначальних ціннісних настанов, яка, на нашу думку, має якнайповніше впливати на професійний стиль мислення та громадську поведінку інженера, є демократія як загальнолюдська цінність, а також як чіткий стиль поведінки і спілкування в конкретному виробничому колективі. Демократичність має стати основною ціннісною орієнтацією професійних інженерних кадрів. «Ціннісні орієнтації особистості є однією з головних характеристик особистості, а їх розвиток – основним завданням гуманістичної педагогіки. Система цінностей становить фундамент

виховання, ті найважливіші ідеї і цілі, у здійсненні яких вбачають смисл свого існування людина і суспільство. Ось чому основним завданням сучасного освітньо-виховного процесу є не тільки сформувати необхідні знання, а в першу чергу – формувати громадянина, патріота, інтелектуально розвинену, духовно і морально зрілу особистість, готову протистояти викликам глобалізації життя, що має високий рівень сформованості демократичної культури» [5, с. 163]. Таким чином, демократія, громадянсько-правове мислення, демократична культура та правова свідомість – це ті ціннісні орієнтири, що необхідні майбутнім інженерам як з професійної точки зору, так і як громадянам держави, що прагне розвиватися по шляху активної та ефективної взаємодії громадянського суспільства з правовою державою.

Враховуючи те, що від професійної діяльності інженера-технолога значною мірою залежить збереження навколишнього середовища, екологічна культура такого спеціаліста також має визначатися в якості одного з основних напрямів підготовки майбутніх інженерів в стінах національних вищих технічних навчальних закладів. «Якщо порівняти основну мету технічної університетської освіти із завданням гуманітарної підготовки в процесі навчання, то головним завданням її є вивчення законів гармонійної взаємодії природи й суспільства та сучасна підготовка можливостей їх практичного використання, що й визначає функціональний напрямок гуманітарної підготовки в технічному університеті. Тоді, у відповідності до характеру свого предмета, гуманітарна підготовка в процесі навчання виконує таку тактичну та стратегічну мету: 1) розкриває сутність явищ взаємодії природи, людини й суспільства й пізнає ці закони гармонійної взаємодії (тактична мета); 2) з'ясовує й обґрунтовує можливість на практиці використовувати пізнані закони (стратегічна мета)» [6, с. 150]. Отже, формування високої екологічної культури раціонального ставлення до використання природних ресурсів є одним з ключових аксіологічних

пріоритетів процесу гуманітарно-світоглядної підготовки майбутніх інженерів в українських технічних ВНЗ.

Одним з найактуальніших аксіологічних принципів існування сучасної глобальної цивілізації є принцип миролюбства. Його дотримання є важливою умовою розвитку кожної окремої країни, регіону, світу загалом. Особливо актуалізувався цей принцип на початку нового тисячоліття, коли в усьому світі почали виникати нові точки напруженості та конфліктності. «Принцип миролюбства мають засвоїти кожен громадянин, кожна нація і кожне суспільство. І не тільки засвоїти, а й визначити як домінуючий у системі принципів власної самосвідомості, довести його до рівня соціальної поведінки. Зрозуміло також, що він має пронизувати зміст усіх навчальних дисциплін, системі спілкування у школі та вищому навчальному закладі, педагогічну практику і виховну роботу» [7, с. 579]. Освіта, в тому числі вища, несе значну міру відповідальності за виховання в наступних поколіннях українців світоглядно-ціннісної орієнтації на миролюбство, а кожний громадянин і професіонал мають навчитися вирішувати будь-які конфліктні ситуації виключно з миролюбних позицій, оснований на консенсусному мисленні.

І зрештою, однією з ключових ціннісних орієнтацій, що має виховуватися завдяки освітнім університетським засобам, має стати толерантність як необхідна характеристика людини і професіонала, що живе в різноманітному й глобалізовано-єдиному світі. «Толерантність, як ніколи раніше, важлива в сучасному світі. Ми живемо у вік глобалізації економіки та все більшої мобільності, швидкого розвитку комунікації, інтеграції та взаємозалежності, у вік урбанізації і перетворення соціальних структур. Толерантність необхідна у відносинах як між окремими людьми, так і на рівні сім'ї і суспільства. У школах і університетах, у рамках неформальної освіти, дома і на роботі слід зміцнювати дух толерантності і формувати відносини відкритості, уваги один до одного та солідарності» [8, с. 177]. Таким чином, аксіологічна матриця гуманітарно-світоглядної підготовки

майбутнього інженера в стінах технічного вузу має складатися з таких основних ціннісних орієнтирів та ідеалів, як демократія, екологічна безпека, миролюбство, толерантність тощо. Виховання таких аксіологічно-феноменологічних структур в рамках особистісно-професійних компетенцій майбутніх інженерів підвищуватиме їх загальнокультурний рівень, професійну конкурентоспроможність, а також забезпечуватиме зрощення нової технічної еліти для нашої країни.

В той же час, необхідно наголосити на значній актуальності проблеми *зрощення духовно-морального та естетичного світу майбутніх інженерних кадрів*. Ця проблема сьогодні актуалізована в загальному плані в українській філософії освіти. Гуманістична орієнтація вітчизняної освіти стала незаперечним і ключовим орієнтиром її розвитку. «Найважливішим об'єктом гуманістичної стратегії є людина, тому доцільно розробляти передумови для затвердження нового її типу. У зв'язку з цим необхідним пошуком ціннісних і смисложиттєвих установ, принципів поведінки, визначення перспектив розвитку, які набувають сьогодні цілком іншого виміру, вирішуючи в кінцевому результаті проблему збереження особистості в сучасному світі. Думається, що величезну роль у вирішенні цієї задачі може зіграти залучення людини до духовних джерел. Бо міра оволодіння культурними цінностями завжди була показником освіченості й інтелігентності» [9, с. 24]. В той же час існує необхідність чіткого формулювання того, яким чином саме майбутні інженери-професіонали можуть набувати високого морально-етичного та духовно-естетичного рівня розвитку, навчаючись в технічних університетах. Саме тому проблематика гуманітаризації навчання в таких вузах є надзвичайно актуальною.

З огляду на таку постановку проблеми, важливо підкреслити необхідність активізації та гуманітаризації організаційної, культурно-просвітницької, позанавчальної, громадської роботи зі студентами інженерно-технологічних спеціальностей. Посилення такої роботи безу-

мовно буде позитивно сприйматися і студентами як ключовими суб'єктами навчання і виховання в стінах університету. «Студентська молодь, яка має бути інтелектуальною і морально-естетичною елітою суспільства, особливо потребує уваги до рівня розвитку естетичної і художньої культури, художньо-естетичної вихованості. Невипадково цією проблемою опікуються вчені та практики, педагоги, психологи, соціологи, естетики різних країн світу, наголошуючи на посиленні уваги до проблеми формування естетичної свідомості у студентської молоді, підростаючих поколінь в контексті сучасної масової культури. Значна увага в сучасній теорії естетичного виховання та освітній практиці приділяється розробці таких понять як естетичний досвід і естетична свідомість, художнє і естетичне виховання, естетичні цінності і ідеали» [10, с. 3]. Набуття таких цінностей і ідеалів майбутніми інженерами-технологами дозволить їм не просто виконувати свою роботу на підприємствах, де вони будуть працювати, але й ставитися до своєї праці з насолодою, з творчістю й відповідальністю. Окрім того, інженер буде розглядатися як представник інтелігенції – прошарку високої духовності, культури та культуротворчої наснаги.

Важливим в становленні духовно-культурного та морально-естетичного світу майбутнього інженера є його ставлення до науки, її сучасності та історії, її впливу на життя людства, національного соціуму та кожної окремої людини. В цьому аспекті гуманітарні знання, які створює філософія науки, мають бути якнайповніше і змістовніше інтегровані в загальнопрофесійну та спеціалізовану університетську підготовку майбутніх інженерів. «Інтегрований розвиток майбутнього інженера відбувається шляхом усвідомлення студентами культурної цінності сучасної науки, і наукова освіта досягається в процесі зіставлення різних поглядів на наукові та світоглядні проблеми, що обговорюються, властиві різним історичним епохам (діалог культур минулого і сьогодення). Реалізація подібного діалогу на рівні змісту вимагає від викладача виходу за межі власного програмного матеріалу на самого студента і його ціннісні

орієнтації. Що стосується аспекту духовного виховання, то воно може відбуватися тільки в діалозі вихователя і вихованця. Елементи, що складають духовно-етичну культуру суспільства, – ідеали, сенси, цінності, традиції, ціннісні ставлення – слід розуміти як способи організації спільної діяльності людей, вони стійко зберігають свої істотні характеристики впродовж багатьох поколінь і передаються в процесі діалогу та етичного прикладу від дорослих до підростаючих поколінь» [11, с. 207]. Таким чином, зрощення духовно-морального та естетичного світу майбутніх інженерних кадрів стає зоною особливої відповідальності національної вищої технічної освіти. Кожному студенту, що навчається на інженерно-технологічній спеціальності, має бути забезпечена можливість підвищення свого індивідуально-особистісного духовно-культурного та морально-естетичного рівня.

Поки що ж можна стверджувати, що в українських технічних університетах приділяється недостатня увага культурному, моральному та естетичному розвитку особистості кожного студента. Насамперед це зумовлено застарілими навчально-робочими програмами та методиками виховання. «Аналіз навчально-робочих програм інженерних спеціальностей показує, що естетичному вихованню приділяється уже мало уваги. Це особливо стосується дисциплін природничо-наукового циклу, у яких для естетичного виховання не відведено жодної години. Таким чином, нівелюється значущість багатьох предметів з точки зору естетичного виховання, а отже, не повністю реалізується навчально-виховний потенціал освіти. Формуванню естетичного відношення до майбутньої професійної діяльності у технічному ВНЗ приділяється незначна увага, хоча професійна сфера діяльності інженера має на увазі компонент творчості» [12, с. 235]. Це в черговий раз змушує нас стверджувати визначну актуальність проблематики підвищення ефективності процесу гуманітарно-світоглядної підготовки майбутніх інженерів, в тому числі зрощення їх духовно-морального та культурно-естетичного світу.

Ще одним важливим напрямом особистісно-культурної та компетентісної підготовки технічної інтелігенції є *посилення патріотичного виховання* в системі гуманітарно-світоглядної підготовки інженерних кадрів. Сьогодні особливо важливо, щоб людина з вищою технічною освітою мала високий рівень особистісної відповідальності, що ґрунтувалася б як на загальнолюдських і загальноцивілізаційних, так і на національно-патріотичних цінностях. «Водночас сучасний інженер, окрім фахових знань, умінь і навичок, має володіти загальною культурою, розумінням екологічних та соціальних наслідків своєї діяльності, світоглядними орієнтирами та духовними цінностями. Тому одним із завдань гуманітаризації та гуманізації вищої технічної освіти повинна стати орієнтація її на загальнолюдські культурні цінності, залучення студентів до національних джерел духовності, формування у них патріотичних якостей. Сучасна вища технічна школа має формувати не тільки фахівця у галузі техніки, але й громадянина-патріота, небайдужого до долі української держави, економіки, освіти та культури. Вирішення цього завдання вимагає належної організації патріотичного виховання майбутніх інженерів» [13, с.3]. Така організація, а особливо змістовне наповнення патріотичного виховання мають орієнтуватися на глибокі традиції української культури, що несуть в собі аксіологічні пріоритети миролюбства і свободи, толерантності та духовності, сімейних цінностей та поваги до загальнолюдських цінностей. Виховна модель, що ґрунтуватиметься на гармонійному поєднанні загальнолюдських і національних цінностей, матиме значний ефект у вихованні почуттів патріотизму в системі гуманітарно-світоглядної підготовки інженерних кадрів.

Інженер має чітко відчувати, що його професійна та громадська діяльність, людська та громадянська позиція тільки тоді матиме міцний культурно-ціннісний фундамент, коли буде ґрунтуватися на національно-патріотичному ґрунті, вже на основі якого можна виходити на рівень загальнолюдських культуротворчих цінностей. «Під патріотичним

вихованням студентів ми розуміємо організований, планомірний та цілеспрямований процес засвоєння особистістю національних цінностей і норм культури, спрямований на формування у неї національно-громадянської свідомості, патріотичних переконань і поведінки, усвідомлення своїх вчинків і дій на благо народу й держави, готовності до захисту Вітчизни» [там же, с. 8]. Такі цінності неможливо прищеплювати ситуативно чи стихійно. Патріотичне виховання має бути планомірним та впорядкованим, а також проходити інтегративно-ціннісною лінією через усі роки навчання майбутніх інженерів в українських вищих технічних навчальних закладах.

Важливою особливістю патріотичного виховання студентів, тобто людей, які вже мають певні громадянські, політичні переконання, є необхідність ставлення до кожної молодої людини як до активного суб'єкта виховного процесу. Так, вихователі, педагоги, члени університетського і місцевого самоврядування мають налагоджувати зі студентами партнерські, комунікативні контакти, а не виступати виключно в якості зверхніх наставників. «У патріотичному вихованні студентів важливо, щоб педагог був переорієнтований з ролі інформатора і контролера, організатора виховних заходів на старшого товариша, друга, духовного орієнтира, наукового консультанта, організатора самостійного здобуття знань, творчості вихованців, їхньої самоосвіти і самовиховання [там же, с. 9]. Така самоосвіта та самовиховання, керовані талановитими педагогами, матимуть найбільший ефект щодо виховання в кожній молодій людині почуттів патріотизму та любові до своєї батьківщини, рідного краю, міста, а власне і до навчального закладу, в якому вона в даний час отримуватиме вищу інженерно-технологічну освіту.

Враховуючи те, що інженерно-технологічна освіта має свою специфіку, орієнтована значною мірою на науково-технологічні знання і матеріали, ефективним засобом патріотичного виховання студентів може бути широке залучення відомостей про наукові здобутки та біографії

вітчизняних вчених або ж навіть вчених, що жили чи живуть в конкретних регіонах чи містах, де знаходяться вищі технічні навчальні заклади. «При патріотичному вихованні студентів технічних спеціальностей і важливе значення мають приклади з життя вітчизняних вчених, видатних особистостей. І коли йдеться про патріотизм, любов до Батьківщини, справа не в етнічному походженні вченого, а у впливі суспільства на виховання і формування його особистості. Національно-патріотичне виховання при викладанні технічних і природничих наук полегшується тим, що багато з видатних українських вчених були свідомими патріотами і підтримували дружні контакти зі своїми великими сучасниками (письменниками, композиторами, художниками та іншими діячами культури і мистецтва)» [14, с. 197]. Вивчення біографій видатних науковців-співвітчизників, з нашої точки зору, може розглядатися як один з найефективніших навчально-виховних засобів прищеплення майбутнім інженерам-технологам патріотичних цінностей та почуття гордості за свою країну.

Висновок. Важливо підкреслити, що одним з основних напрямів підвищення ефективності процесу гуманітарно-світоглядної підготовки майбутніх інженерів є виховання студентської молоді в руслі патріотизму та поваги до загальнолюдських цінностей. Аксиологічним фундаментом такого виховання має бути гармонійне поєднання здобутків вітчизняної культури і науки з загальнолюдськими цінностями, культурою інших народів і людства загалом. «Ефективними засобами формування моральних ідеалів студентів можуть бути різні форми навчально-виховної роботи. Дієвим стимулом морального розвитку особистості і умовою, що визначає успіх процесу формування моральних ідеалів студентів, є професійна спрямованість виховної роботи, знайомство з долями видатних учених і дослідників у галузі науки і техніки. Рівень сформованості моральних ідеалів майбутніх інженерів залежить від змісту і спрямованості навчальної і позанавчальної роботи, що проводиться всіма структурами вищого технічного навчального закладу. Її основу складають організація морально-гностичної

діяльності студентів, розвиток у них мотиваційної сфери і включення в активну практичну роботу з реалізації моральних ідеалів» [15, с. 173-174].

Література

1. Скирда А.Є. Гуманітаризація системи вищої технічної освіти України: її ціль, задачі та принципи впровадження / А.Є. Скирда, Л.Б. Адарюкова // Наукові праці ДонНТУ. Серія: «Педагогіка, психологія і соціологія». – 2013. – № 1 (13). – С. 184 – 188.
2. Кремень В.Г. Шляхи розвитку сучасної філософії інженерної освіти / Василь Кремень, Станіслав Пазиніч, Олександр Пономарьов // Вища освіта України. Теоретичний та науково-методичний часопис. – 2006. – № 1 (19). – С. 7 – 12/
3. Вознюк О.М. Формування системи гуманітарних інтегрованих знань студентів технічних університетів. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук. Спеціальність: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Оксана Вознюк. – Вінниця, 2004. – 22 с.
4. Татаріна О.В. Демократична культура особистості: аксіологічний підхід / О.В. Татаріна // Духовність особистості: методологія, теорія і практика: збірник наукових праць. – Луганськ: Видавництво СНУ ім. В.Даля, 2012. – Випуск 3 (50). – С. 163 – 170.
5. Воронка Г. Дисципліни «ядрові» та елективні: фундаментація навчального процесу / Г. Воронка // Психологія і суспільство: Український науково-економічний і соціально-психологічний часопис. – 2005. – № 4. – С. 147 – 156.
6. Андрущенко В.П. Світанок Європи: Проблема формування нового учителя для об'єднаної Європи XXI століття / Віктор Андрущенко. – К.: Знання України, 2011. – 1099 с.
7. Декларація принципів толерантності. Затверджена резолюцією 5.61 генеральної конференції ЮНЕСКО від 16 листопада 1995 року // Педагогіка толерантності. – 1999. – № 3 – 4. – С. 175 – 179.
8. Черникова В.Е. Гуманітарна стратегія – об'єктивна потреба сучасної епохи / В.Е. Черникова // Інженерна освіта на межі століть: традиції, проблеми, перспективи. – Харків: ХДПУ, 2000. – С. 24 – 25.
9. Пастухова Ю.А. Художньо-естетичне виховання студентської молоді в цілісному педагогічному процесі університету. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук. Спеціальність: 13.00.07 – теорія та методика виховання / Юлія Пастухова. – Луганськ, 2009. – 22 с.
10. Саєнко Н.В. Методологічні підходи до забезпечення культурологічної підготовки майбутніх інженерів / Н.В. Саєнко //

Педагогічний дискурс: збірник наукових праць. – Хмельницький: ХГПА, 2010. – Випуск 8. – С. 204 – 209.

11. Чудіна К.Ю. Виховання естетичного відношення до майбутньої професійної діяльності у студентів будівельних спеціальностей / К.Ю. Чудіна // Духовність особистості: методологія, теорія і практика: збірник наукових праць. – Луганськ: Видавництво СНУ ім. В.Даля, 2013. – Випуск 1 (54). – С. 233 – 238.

12. Абрамчук О.В. Патріотичне виховання студентів вищих технічних навчальних закладів. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук. Спеціальність: 13.00.07 – теорія та методика виховання / Оксана Абрамчук. – Тернопіль, 2006. – 19 с.

13. Сусь Б.А. Виховання патріотизму у студентів вищої технічної школи / Б.А. Сусь // Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»: Філософія. Психологія. Педагогіка. – 2010. – № 3 (30). – С. 196 – 203.

14. Саєнко Н.В. Формування професійних ідеалів майбутніх інженерів у процесі навчально-виховної роботи у ВТНЗ / Н.В. Саєнко // Духовність особистості: методологія, теорія і практика: збірник наукових праць. – Луганськ: Видавництво СНУ ім. В.Даля, 2013. – Випуск 4 (57). – С. 166 – 175.

ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ГУМАНИТАРНОЙ ПОДГОТОВКИ ИНЖЕНЕРНЫХ КАДРОВ

Ян Войдило

Анализируются направления интенсификации гуманитарной подготовки инженерных кадров; среди них обосновывается необходимость модернизации мировоззренческой подготовки будущих инженеров, формирование системы национальных и общечеловеческих ценностей, воспитание патриотизма, этико-эстетической культуры, высокой духовности.

Ключевые понятия: человек, образование, культура, инженерные кадры, мировоззрение, ценности, духовность.

MAIN AREAS OF INCREASING THE EFFICIENCY OF HUMANITARIAN TRAINING OF ENGINEERS

Ian Voydylo

Directions of intensification of humanitarian training of engineers were analyzed; among them the necessity of modernization of worldview training of future engineers, the formation of national and universal values, education of patriotism, ethical and aesthetic culture, spirituality was substantiated. Strengthening of humanitarian training of future engineers needs a clear definition of the main ways of increasing the efficiency of this process. Formulation of such directions is especially important for Ukrainian national system of higher technical education, which, on the one hand, has deep and successful traditions, on the other -

in the last decade has significantly fell behind the innovative and humanistic standards of education and scientific activities of Western countries. The degree, by which humanitarian and innovative humanistic component of functioning of Ukrainian technical universities will be enhanced, depends competitiveness of universities and their graduates at national and global labor market. One of the main directions in improvement of effectiveness of humanitarian training of future engineers is the intensification of worldview training of this category of professionals during education in higher technical education institution. Worldview of an engineer should concentrate not only on technical and professional problems, but most allow him to fully exercise his own personal creativity in professional and social activities. One of the most important direction of general cultural training for future engineers is to develop humanistic value system in which primary axiological priorities should be democracy, ecological safety, peacefulness, tolerance and so on. It is necessary to stress the urgency of the problem actuality of raising spiritual, moral and aesthetic world of future engineers and strengthening of patriotic education in the system of humanitarian and worldview training of engineers.

Key concepts: human being, education, culture, engineers, worldview, values, spirituality.